

Bryssel 27.2.2023
COM(2023) 96 final

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

maksutasetta, kansainvälistä palvelukauppaa ja suoria ulkomaisia sijoituksia koskevista yhteisön tilastoista 12 päivänä tammikuuta 2005 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 184/2005 täytäntöönpanosta

1. JOHDANTO

Maksutasetta, kansainvälistä palvelukauppaa ja suoria ulkomaisia sijoituksia koskevista yhteisön tilastoista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 184/2005¹ päätavoitteena on vahvistaa yhteiset säännöt ja laatustandardit Euroopan unionin tilastoille, joita näillä kolmella alalla tuotetaan säännöllisesti.

Asetuksen 12 artiklan mukaan komissio antaa Euroopan parlamentille ja neuvostolle ensimmäisen kertomuksen asetuksen täytäntöönpanosta 28 päivään helmikuuta 2018 mennessä ja sen jälkeen viiden vuoden välein. Kertomuksessa on erityisesti

- (1) arvioitava maksutasetta, kansainvälistä palvelukauppaa ja suoria ulkomaisia sijoituksia koskevien tietojen laatua
- (2) arvioitava tällaisista tilastotiedoista EU:lle ja jäsenvaltioille sekä tilastotietojen toimittajille ja käyttäjille koitunutta hyötyä suhteessa aiheutuneisiin kustannuksiin
- (3) osoitettava alueita, joilla arvioinnin tulosten perusteella katsotaan tarvittavan parannuksia ja muutoksia.

Tässä kertomuksessa tarkastellaan tärkeimpiä näkökohtia, jotka liittyvät asetuksen (EY) N:o 184/2005 täytäntöönpanoon jäsenvaltioissa, sekä komission toteuttamia toimenpiteitä maksutasetta, kansainvälistä palvelukauppaa ja suoria ulkomaisia sijoituksia koskevien korkealaatuisten Euroopan laajuisten tilastojen varmistamiseksi.

2. TÄYTÄNTÖÖNPANOTOIMENPITEET

Komissio on antanut asetuksen (EY) N:o 184/2005 antamisen jälkeen seuraavat säädökset:

- (1) komission asetus (EY) N:o 601/2006²
- (2) komission asetus (EY) N:o 602/2006³
- (3) komission asetus (EY) N:o 1055/2008⁴
- (4) komission asetus (EY) N:o 707/2009⁵
- (5) komission asetus (EU) N:o 555/2012⁶

¹ EUVL L 35, 8.2.2005, s. 23.

² Komission asetus (EY) N:o 601/2006, annettu 18 päivänä huhtikuuta 2006, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 184/2005 täytäntöönpanosta tietojen toimittamismuodon ja -menettelyn osalta (EUVL L 106, 19.4.2006, s. 7).

³ Komission asetus (EY) N:o 602/2006, annettu 18 päivänä huhtikuuta 2006, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 184/2005 mukauttamisesta päivittämällä tietovaatimuksia (EUVL L 106, 19.4.2006, s. 10).

⁴ Komission asetus (EY) N:o 1055/2008, annettu 27 päivänä lokakuuta 2008, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 184/2005 täytäntöönpanosta maksutasetilastojen laatuiperusteiden ja laatuselvitysten osalta (EUVL L 283, 28.10.2008, s. 3).

⁵ Komission asetus (EY) N:o 707/2009, annettu 5 päivänä elokuuta 2009, maksutasetta, kansainvälistä palvelukauppaa ja suoria ulkomaisia sijoituksia koskevista yhteisön tilastoista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 184/2005 muuttamisesta tietovaatimusten päivytyksen osalta (EUVL L 204, 6.8.2009, s. 3).

⁶ Komission asetus (EU) N:o 555/2012, annettu 22 päivänä kesäkuuta 2012, maksutasetta, kansainvälistä palvelukauppaa ja suoria ulkomaisia sijoituksia koskevista yhteisön tilastoista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 184/2005 muuttamisesta tietovaatimusten ja määritelmien päivittämisen osalta (EUVL L 166, 27.6.2012, s. 22).

(6) komission delegoitu asetus (EU) 2019/505⁷.

Asetuksen (EY) N:o 184/2005 muuttamisesta annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 2016/1013⁸ kyseinen asetus yhdenmukaistettiin SEUT-sopimuksen 290 ja 291 artiklan kanssa korvaamalla komissiolle mainitulla asetuksella siirretty täytäntöönpanovalta vallalla antaa delegoituja säädöksiä ja täytäntöönpanosäädöksiä.

Edellä mainituissa säädöksissä vahvistetaan jäsenvaltioiden Eurostatille toimittamien tietojen muoto ja niiden toimittamisessa noudatettava menettely sekä säädetään tietovaatimusten päivittämisestä ja kansallisten laatuselvitysten aikataulusta ja laatuvarusteista. Lisäksi vuonna 2009 julkaistun maksutasetta ja ulkomaista varallisuusasemaa käsittelevän Kansainvälisen valuuttarahaston käsikirjan (Balance of Payments and International Investment Position Manual) kuudes painos (BPM6) tarjoaa käsitteellisen kehyksen maksutasetta ja ulkomaista varallisuusasemaa koskevien tilastojen laatimista varten IMF:n jäsenmaissa. Siinä esitetään yhdenmukaiset määritelmät ja luokitukset, minkä tarkoituksena on luoda yhteinen perusta ulkoista kehitystä koskevien tietojen keräämiseksi ja kokoamiseksi sekä helpottaa tietojen vertailemista maiden välillä. Euroopan tasolla maksutasetilastoja koskevat vaatimukset vahvistetaan asetuksen (EY) N:o 184/2005 muuttamisesta annetussa komission asetuksessa (EY) N:o 555/2012.

3. TÄRKEIMMÄT TIETOKOKONAISUUDET, JOITA ASIA KOSKEE

Maksutasetilastot tarjoavat kattavaa tietoa tilastoivan talouden ja muun maailman välisistä taloustoimista. Asetus (EY) N:o 184/2005 koskee seuraavien viiden tietokokonaisuuden keräämistä:

- maksutaseen kuukausitilastot
- maksutaseen ja ulkomaisen varallisuusaseman neljännesvuositilastot
- kansainvälisen palvelukaupan vuositilastot
- suoriin ulkomaisiin sijoituksiin liittyvät taloustoimet (tuotot mukaan luettuina)
- suorien ulkomaisten sijoitusten kantatiedot.

Eurostat kerää kustakin näistä tietokokonaisuudesta jäsenvaltioilta tietoja ja laatii niiden perusteella EU:n aggregaatteja, jotka julkaistaan yhdessä yksittäisten jäsenvaltioiden tietojen kanssa Eurostatin viitetietokannassa verkossa.

Kuukausittaista maksutasetta koskevat tiedot ja kuukausittaisista arvioista saatavat ensimmäiset neljännesvuosittaiset maksutaseen ennakoindikaattorit ovat saatavilla seitsemän viikon kuluttua viitekauden päättymisestä. Ensimmäiset arviot neljännesvuosittaisesta maksutaseesta / ulkomaisesta varallisuusasemasta julkaistaan 14 viikon kuluttua viitekauden päättymisestä. Neljännesvuosittainen maksutase sisältää paljon laaja-alaisempaa tietoa kuin kuukausittaiset ennakoarviot, minkä lisäksi se on niitä yksityiskohtaisempi. Taloudelliselta kannalta katsottuna maksutaseen rahoitustasetta, sijoitustuloa ja ulkomaista varallisuusasemaa koskevien tietojen samanaikainen ja yhdenmukainen kokoaminen parantaa neljännesvuosittaisen arvioiden laatua ja mahdollistaa kattavamman analyysin rajat ylittävistä

⁷ Komission delegoitu asetus (EU) 2019/505, annettu 19 päivänä joulukuuta 2018, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 184/2005 liitteen I muuttamisesta siltä osin kuin on kyse maantieteellisen luokittelun tasoista (EUVL L 85, 27.3.2019, s. 1).

⁸ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/1013, annettu 8 päivänä kesäkuuta 2016, maksutasetta, kansainvälistä palvelukauppaa ja suoria ulkomaisia sijoituksia koskevista yhteisön tilastoista annetun asetuksen (EY) N:o 184/2005 muuttamisesta (EUVL L 171, 29.6.2016, s. 144).

suhteista. Neljännesvuosittaiseen maksutaseeseen / ulkomaiseen varallisuusasemaan sisältyy myös tärkeimpien talouskumppaneiden, etenkin tärkeimpien kehittyneiden ja kehittyvien talouksien, maantieteellinen luokittelu.

Neljännesvuosijulkaisujen lisäksi kerran vuodessa julkaistaan kansainvälistä palvelukauppaa ja suoria ulkomaisia sijoituksia koskevia yksityiskohtaisempia tilastoja. Yritysten vuositilinpäätösten saatavuuden vuoksi vuosittaiset suoria ulkomaisia sijoituksia koskevat tiedot sisältävät enemmän tietoa kuin neljännesvuosittaiset suoria ulkomaisia sijoituksia koskevat tiedot. Koska tietoja on enemmän ja suorien ulkomaisten sijoitusten varantoihin kohdistetaan kattavampia laatutarkastuksia, suorien ulkomaisten sijoitusten vaihtelun eri osatekijät ja sijoitusten tuotot on mahdollista laskea. Yksi merkittävä parannus on se, että Eurostat alkoi kerätä jäsenvaltioilta maahan tulevien suorien sijoitusten kantatietoja perimmäisen sijoittavan talouden perusteella. Tämän vapaaehtoisen tiedonkeruun tarkoituksena on osoittaa suorien ulkomaisten sijoitusten ”todellinen” alkuperä – eli perimmäinen sijoittaja. Kansainvälistä palvelukauppaa koskevat vuosittaiset tiedot jaotellaan palveluerät käsittävään laajaan luetteloon maantieteellisen luokittelun tason Geo 5 mukaan. Jäsenvaltiot toimittavat tiedot yhdeksän kuukauden kuluttua viitekauden päättymisestä, ja ne julkaistaan noin 2,5–3 kuukautta myöhemmin. Suoria ulkomaisia sijoituksia koskevat vuositilastot sisältävät tietoja virroista ja kannoista jaoteltuina instrumentin tyyppin, kumppanimaan ja toimialan mukaan. Lisäksi pyydetään toimittamaan erilliset suoria ulkomaisia sijoituksia koskevat tilastot kotimaisista erityistä tarkoitusta varten perustetuista yksiköistä. Jäsenvaltiot toimittavat tiedot yhdeksän kuukauden kuluttua viitekauden päättymisestä, ja ne julkaistaan noin 3 kuukautta myöhemmin.

4. TUOTETTUJEN TILASTOJEN LAATU

Asetuksen (EY) N:o 184/2005 4 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on toimitettava komissiolle selvitys toimitettujen tietojen laadusta. Lisäksi 4 artiklan 4 kohdan mukaan Eurostatille toimitettujen tietojen laatu arvioidaan laatuselvitysten pohjalta Euroopan tilastojärjestelmää käsittelevän komitean (ESS-komitea) avustuksella. Seuraavassa analyysissä viitataan viimeisimpien saatavilla olevien laatuselvitysten (eli vuoden 2022 selvitysten, joissa viitataan jäsenvaltioiden vuonna 2021 toimittamiin tietoihin) tuloksiin.

4.1. Menetelmien pätevyys ja tilastolliset menettelyt

Menetelmien pätevyys ja tilastolliset menettelyt, käsitteet, määritelmät ja käytännöt, joita hyödynnetään maksutasetta, kansainvälistä palvelukauppaa ja suoria ulkomaisia sijoituksia koskevien tilastojen laadinnassa, ovat laajalti BPM6-käsikirjassa esitettyjen periaatteiden ja suuntaviivojen mukaisia. Niissä otetaan huomioon EU:n tasolla sovitut erityissäännöt euroalueen ja EU:n aggregaattien laatimisesta.

4.2. Oikea-aikaisuus ja täsmällisyys

Kuukausittaista ja neljännesvuosittaista maksutasetta, neljännesvuosittaista ulkomaista varallisuusasemaa, kansainvälisen palvelukaupan vuositilastoja ja suoria ulkomaisia sijoituksia koskevien tietojen toimittamisen täsmällisyys huononi verrattuna edelliseen, vuoden 2020 tietoja koskevaan vuoden 2021 laatuselvitykseen., Tietokokonaisuuksia määräajan jälkeen toimittaneita jäsenvaltiota oli neljä enemmän.

4.3. Relevanssi

Koska asetuksella (EY) N:o 184/2005 pyrittiin vastaamaan tietojen käyttäjien tarpeisiin, on tärkeää analysoida, miten näitä tietoja käytetään, ja määrittää maksutasetilastoista käyttäjille koituvat hyödyt.

Kansalliset ja kansainväliset instituutiot hyödyntävät maksutasetilastoja laajasti poliittisessa päätöksenteossa. Euroopan komissio ja neuvosto, Euroopan keskuspankki (EKP) ja eurojärjestelmä, Kansainvälinen valuuttarahasto (IMF), Kansainvälinen järjestelypankki (BIS), Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö (OECD) sekä G7- ja G20-maat käyttävät kaikki näitä tilastoja.

Maksutasetta ja ulkomaista varallisuusasemaa koskevia tilastoja hyödynnetään rahapolitiikassa. Tavaroiden ja palvelujen vaihtoa koskevia tilastoja käytetään yhdessä muiden indikaattoreiden kanssa arvioitaessa ulkoisen kysynnän asianomaisille talouksille aiheuttamia inflaatiopaineita sekä määritettäessä nettoviennin vaikutusta bruttokansantuotteeseen. Maksutasetta ja ulkomaista varallisuusasemaa koskevia tietoja käytetään myös arvioitaessa omaa valuuttaansa käyttävien tai rahaliittoon (esimerkiksi euroalueeseen) kuuluvien kansantalouksien ulkoisen tasapainon kestävyyttä ja valuuttakurssiin mahdollisesti kohdistuvia paineita. Lisäksi maksutasetta ja ulkomaista varallisuusasemaa koskevia tietoja käytetään laajasti makrotalouden epätasapainoa koskevassa menettelyssä.

Maksutasetilastot sisältyvät myös lähentymisraportteihin, joita Euroopan komissio ja Euroopan keskuspankki laativat ja julkaisevat talous- ja rahaliittoon vielä kuulumattomista yksittäisistä jäsenvaltioista.

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 143 ja 144 artiklassa viitataan nimenomaisesti maksutaseeseen. Kyseisten artiklojen mukaan komissio tiedottaa neuvostolle säännöllisesti maksutasetilanteen kehittymisestä talous- ja rahaliittoon kuulumattomissa jäsenvaltioissa.

Vaihtotaseen kehitystä yksittäisissä jäsenvaltioissa analysoidaan suhteessa niiden kilpailukykyyn, kun taas suoria sijoituksia ja arvopaperisijoituksia koskevien tilastojen avulla analysoidaan jäsenvaltioiden houkuttelevuutta kansainvälisten sijoittajien kannalta.

Maksutasetilastojen tulisi olla yhdenmukaisia muiden keskeisten tilastojen kanssa, joita kerätään muun muassa seuraavilla EU:n kannalta merkityksellisillä tilastoaloilla:

- bruttokansantuote (joka sisältää valtioiden rajat ylittävän tavara- ja palvelukaupan), mukaan lukien pikaennakot; tätä varten tarvitaan kuukausittaiset maksutaseindikaattorit
- bruttokansantulo (joka sisältää valtioiden rajat ylittävän tavara- ja palvelukaupan sekä tulot)
- ulkomaiden tilit EU:ssa ja euroalueella, neljännesvuosittaiset sektoritilit, mukaan lukien rahoitustilit.

Pääaggregaattien lisäksi seuraavat kohdat ovat erityisen merkityksellisiä joidenkin käyttäjien kannalta:

- Eurostatin vuosittain julkaisemat yksityiskohtaiset tiedot kansainvälisestä palvelukaupasta ovat tärkeitä kauppaneuvotteluissa ja tullipolitiikan määrittelyssä.
- Maksutasetilastojen maantieteellinen luokittelu auttaa seuraamaan EU:n ja EU:n ulkopuolisten maiden välistä toimintaa.
- Rahoitusvirtojen ja -varantojen (suorat sijoitukset, arvopaperisijoitukset ja muut sijoitukset) koostumus antaa arvokasta tietoa rahoitusvakauden arviointia varten.
- Suorien ulkomaisten sijoitusten virtoja koskevat yksityiskohtaiset tiedot ovat tärkeitä tiettyjen markkinoiden avoimuuden selvittämiseksi tai sijoitetun suoran sijoituspääoman yleisen kannattavuuden arvioimiseksi tuloja ja asemaa koskevien tietojen perusteella.

Maksutasetyöryhmän jäsenet ovat todenneet, että asetuksen (EY) N:o 184/2005 täytäntöönpano on saanut aikaan useita muutoksia, jotka ovat parantaneet maksutasetilastojen laatua useista näkökulmista tarkasteltuna. Maksutasetyöryhmän jäseniä pyydettiin tämän asetuksen kansallisille tietojen kokoajille ja käyttäjille tuottamia hyötyjä arvioidessaan antamaan pistemäärät, jotka vaihtelivat 1:stä 5:een (pistemäärä 1 tarkoittaa pienintä hyötyä, kun taas pistemäärä 5 on korkein). Arvioinnin tulokset olivat seuraavat:

- Maksutasetta, kansainvälistä palvelukauppaa ja suoria ulkomaisia sijoituksia koskevien yksityiskohtaisempien tietojen saatavuus tietojen käyttäjien kannalta sai keskimäärin arvosanan 3,8.
- Maksutasetta, kansainvälistä palvelukauppaa ja suoria ulkomaisia sijoituksia koskevien ajantasaisempien ja oikea-aikaisempien tietojen saatavuus tietojen käyttäjien kannalta sai keskimäärin arvosanan 3,9.
- Maksutasetietojen ja kansantalouden tilinpitotietojen yhdenmukaisuuden paraneminen sai keskimäärin arvosanan 4,4.

Maksutasetyöryhmä totesi lisäksi, että BPM6-käsikirjan mukaiset menetelmämuutokset ja uudet standardit sekä vuonna 2014 komission asetuksen (EU) N:o 555/2012 myötä lisääntynyt huomio ulkomaista varallisuusasemaa koskeviin tietoihin EU:n tasolla toivat selkeyttä ja tärkeitä lisätietoja makrotalouspolitiikkaan ja taloudelliseen tutkimukseen osallistuville tilastotietojen käyttäjille. Asetuksen todettiin myös parantaneen tietojen vertailukelpoisuutta ja yhdenmukaisuutta jäsenvaltioissa.

Analysoidessaan tietojen täydellisyyttä maksutasetyöryhmä havaitsi vähäistä parannusta edelliseen laatuselvitykseen verrattuna, erityisesti neljännesvuosittaisen maksutaseen ja suorien ulkomaisten sijoitusten osalta. Kuukausittaisen ja neljännesvuosittaisen maksutaseen sekä neljännesvuosittaisen ulkomaisen varallisuusaseman osalta kaikki 27 jäsenvaltiota noudattivat vaatimuksia 100-prosenttisesti viitekuukausina vuonna 2021. Kansainvälistä palvelukauppaa koskeviin tilastoihin liittyvien tietojen täydellisyys oli keskimäärin 99 prosenttia. Suorien ulkomaisten sijoitusten virtojen ja niiden varantojen osalta EU:n keskimääräisen täydellisyysasteen arvioitiin olevan 98 prosenttia.

4.4. Saatavuus

Tietoja on saatavilla myös kansallisilla verkkosivustoilla asiaankuuluvilla metatiedoilla varustettuina. Tiedoissa on joitakin rajoituksia, jotka johtuvat kansallisiin tietoihin ja Eurostatille lähetettäviin tietoihin sovellettavista tietojen levittämistä koskevista kansallisista menettelytavoista. Eurostat julkaisee julkisessa tietokannassaan nämä kuukausittaiset ja neljännesvuosittaiset maksutaseet, neljännesvuosittaisen ulkomaisen varallisuusaseman ja uudelleenarvostukset, kansainvälistä palvelukauppaa koskevat vuosittaiset tilastot sekä suoria ulkomaisia sijoituksia koskevat tiedot.

Tietojen saatavuus loppukäyttäjien kannalta parani. Jäsenvaltioista 23 katsoi, että 100 prosenttia neljännesvuosittaisen maksutaseen tärkeimmistä eristä oli julkaistavissa. Neljännesvuosittaisen ulkomaisen varallisuusaseman osalta 24 jäsenvaltiota katsoi, että 100 prosenttia tärkeimmistä eristä oli julkaistavissa. Joissakin jäsenvaltioissa kansalliset tiedot varustetaan merkinnällä ”ei julkaistavaksi” tai ”luottamuksellinen”. Tämä rajoittaa käyttäjille annettavien tilastotietojen arvoa.

Yleisesti ottaen maksutasetta, ulkomaista varallisuusasemaa, kansainvälistä palvelukauppaa ja suoria ulkomaisia sijoituksia koskevat tiedot palvelevat monenlaisia käyttäjiä. Näitä tietoja käytetään laajasti EU:n päätöksenteossa, yrityksissä ja korkeakouluissa laadittavissa makrotaloudellisissa analyyseissä sekä suuren yleisön keskuudessa.

4.5. Tarkkuus ja luotettavuus

Tavaroiden, palvelujen ja tulojen uudelleenjaon tileillä kirjattiin suhteellisen pieniä tarkistuksia sekä kuukausittaisessa että neljännesvuosittaisessa maksutaseessa. Ensitulon tileihin tehtiin enemmän tarkistuksia erityisesti suorien sijoitusten tuoton vuoksi. Tämä johtuu osittain siitä, että suoria sijoituksia ja niiden tuottokomponentteja koskevat tiedot ovat kattavampia vuositasolla, kun yritysten vuositilinpäätökset tulevat saataville. Tarkistusten keskiarvot olivat yleisesti ottaen korkeampia rahoitustaseen erissä kuin vaihtotaseen erissä, kun taas tärkeimpiin ulkomaisen varallisuusaseman eriin vaikuttavien tarkistusten suuruus oli paljon merkityksellisempi kuin maksutaseeseen vaikuttavien tarkistusten suuruus.

4.6. Yhtenäisyys ja vertailukelpoisuus

4.6.1. Sisäinen johdonmukaisuus

Eheyssäntöjä on yleisesti ottaen noudatettu tyydyttävästi. Kansainvälistä palvelukauppaa ja suoria ulkomaisia sijoituksia koskevissa neljännesvuosittaisissa ja vuosittaisissa tiedoissa on tuskin ollenkaan eroavuuksia. Jäsenvaltiot ovat toteuttaneet merkittäviä toimia virheellisten ja tunnistamattomien erien määrän vähentämiseksi, mikä näkyy vaihtotaseen ja ulkomaisen varallisuusaseman kohdalla. Joissain tapauksissa virheellisten ja tunnistamattomien erien määrä on kuitenkin edelleen merkittävä.⁹

4.6.2. Ulkoinen johdonmukaisuus

Maksutaseen ja kansainvälisen tavarakaupan tilastojen välinen johdonmukaisuus on EU:ssa yleisesti ottaen edelleen hyvä, ja eroavuudet selittyvät yleensä kahden eri kirjausstandardin (BPM6 ja IMTS 2010) menetelmäeroilla. Useissa jäsenvaltioissa maksutaseen vaihtotaseen ja kansantalouden tilinpidon välinen johdonmukaisuus oli täydellistä tai erittäin hyvää, kun taas joissakin jäsenvaltioissa havaittiin eroavuuksia, jotka olivat joissakin tapauksissa huomattavia. Eurostat ja jäsenvaltiot ovat tunnistanee useita epäjohdonmukaisuuksien syytä, kuten erilaiset kokoamiskäytännöt, eri tietolähteet, ajalliset vaikutukset ja tarkistusvaikutukset sekä tilastollisten käsikirjojen ja oppaiden erilainen tulkinta. Tulevilla koontikiirroksilla epäjohdonmukaisuudet voitaisiin minimoida jäsenvaltioiden, EKP:n ja Eurostatin yhteisillä toimilla.¹⁰

4.6.3. Epäsuhtaisuudet

EU:n sisäiset epäsuhtaisuudet ovat edelleen ongelmallisia. Palvelukaupan suhteellisten epäsuhtaisuuksien mediaani oli 10 prosenttia jäsenvaltioiden kokonaispalvelujen osalta. Korkein mediaani oli rahoituspalveluissa (24 %). Tätä seurasivat televiestintä-, tietotekniikka- ja tietopalvelut, joissa mediaani oli 22 prosenttia. Ajan mittaan epäsuhtaisuudet ovat pysyneet melko vakaina vaihtotaseen komponenteissa. Suorien sijoitusten virroissa ne ovat jopa lisääntyneet hieman. Jatkuvat kahdenväliset epäsuhtaisuudet ja EU:n sisäisten aggregaattien tason epäsuhtaisuudet – jäsenvaltioiden ja kumppanijäsenvaltioiden raportoimien tilastojen väliset eroavuudet – ovat herättäneet kysymyksiä siitä, miten tietojen käyttäjät tulkitsevat tilastoja. Kahdenväliset epäsuhtaisuudet, EU:n sisäiset epäsuhtaisuudet ja EU:n ulkopuoliset epäsuhtaisuudet vaikuttavat kielteisesti maiden ja talousalueiden väliseen vertailukelpoisuuteen

⁹ [Vuoden 2022 laatuselvitys maksutasetta, ulkomaista varallisuusasemaa, kansainvälistä palvelukauppaa ja suoria ulkomaisia sijoituksia koskevista tilastoista \(ei saatavilla suomeksi\).](#)

¹⁰ EKP ja Eurostat esittelivät tammikuussa 2022 raha-, rahoitus- ja maksutasetilastokomitealle ensimmäistä kertaa EKP:n ja Eurostatin yhteisen kertomuksen neljännesvuosittaisia rahoitustilejä ja muita kuin rahoitustilejä koskevista epäjohdonmukaisuuksista kansantalouden tilinpidossa ja maksutaseessa. Tämän työn pitäisi edelleen tukea kansallisten kokoajien tässä yhteydessä toteuttamia toimia.

ja tietojen yleiseen laatuun. Näiden epäsuhtaisuuksien vähentäminen olisi merkittävä askel pyrittäessä lisäämään luottamusta virallisiin tilastoihin.

4.7. Maksutasetilastojen tuottaminen ja levittäminen covid-19-sulkutoimien aikana

Covid-19-pandemian vaikutukset virallisiin tilastoihin olivat erityisen merkityksellisiä keskuspankeille ja kansallisille tilastolaitoksille. Lähdetiedoissa oli puutteita, joista tuli ongelma pandemian vuoksi, ja tilastojen laatijat toteuttivat metodologisia toimia tähän liittyvien haasteiden ratkaisemiseksi. Covid-19-pandemian vastaajiin kohdistamat vaikutukset vaikeuttivat maksutasetta / ulkomaista varallisuusasemaa koskevien tilastojen laatimista. Tämän vuoksi tiedoista tuli vähemmän vertailukelpoisia eri aikakehysten välillä ja/tai ne olivat vähemmän edustavia. Puuttuvien tietojen korvaaminen perustui ylimääräisiin tietolähteisiin, otosmenetelmien mukautuksiin tai tilastollisiin menetelmiin. Tilastojen laatijoiden ja käyttäjien kohtaamia haasteita olivat muun muassa EU:n aggregaattien tarkkuus, virallisten tilastojen saatavuuden viivästyminen sekä suurempi epävarmuus ja tietojen tarkistukset.¹¹ Tarkkuuteen ja luotettavuuteen kohdistui vaikutuksia enimmäkseen pandemian alussa, kun lieventävät toimenpiteet eivät vielä olleet kunnolla vakiintuneet.

5. MAKSUTASETILASTOIHIN LIITTYVÄT KUSTANNUKSET JA RASITTEET

Kansalliset tilastojen laatijat ilmoittivat käyttävänsä maksutaseeseen, kansainväliseen palvelukauppaan ja suoriin ulkomaisiin sijoituksiin liittyviä tilastoja laatiessaan perustilastoista saatavia tietoja. Niitä ovat esimerkiksi tullitiedot, unionin sisäistä tavarakauppaa koskevasta tutkimuksesta saadut tiedot, kaupparekistereistä saadut tiedot, verohallinnon tiedot, kiinteistötiedot ja matkailutilastot. Jäsenvaltioiden on vaikea erottaa asetuksessa (EY) N:o 184/2005 vaadittujen tietojen keräämisestä ja tuottamisesta syntyviä kustannuksia muihin tarkoituksiin kerättävien tietojen aiheuttamista kokonaiskustannuksista.

Maksutaseyöryhmän jäsenet arvioivat, että maksutasetilastojen tuottamiseen ja levittämiseen suoraan tarvittava työvoimapanos EU:ssa vastaa noin 557:ää kokoaikaista työntekijää (perustuu 19 jäsenvaltion tietoihin). Kun vastaus eritellään maksutaseen alakomponenttien mukaan, suurimman panoksen vaativa tietokokonaisuus on neljännesvuosittainen maksutase, joka vie 60,2 prosenttia resursseista. Tätä seuraavat kuukausittaiset maksutasetilastot (19,7 %), kansainvälinen palvelukauppa (11,9 %) ja suorat ulkomaiset sijoitukset (8,1 %).

Jäsenvaltioiden antama palaute viittaa siihen, että jos tietoja ei olisi toimitettava Eurostatille asetuksen (EY) N:o 184/2005 mukaisesti, mahdolliset säästöt olisivat 13,2 prosenttia kokoaikavastaavista. Maksutasetietoja tarvitaan myös kansallisiin tarkoituksiin, ja jäsenvaltiot keräsivät niitä jo ennen asetuksen voimaantuloa. Asetuksen vaatimusten täyttämiseksi tarvitaan siis vain hieman lisäresursseja. On myös muistettava, että asetuksen (EY) N:o 184/2005 vaatimukset ja muiden kansallisten ja kansainvälisten organisaatioiden, etenkin Euroopan keskuspankin ja IMF:n, tietopyynnöt ovat merkittävältä osin päällekkäisiä. Jäsenvaltioiden nimenomaan asetusta (EY) N:o 184/2005 varten tuottamia tietoja ei voida erottaa muiden tietovaatimusten täyttämiseksi tuotetuista tiedoista.

”Muiden kustannusten” osalta jäsenvaltioita pyydettiin arvioimaan kertaluonteisten kyselyjen vaikutuksia.

¹¹ Eurostat ja EKP julkaisivat jäsenvaltioille metodologisen muistion haasteisiin vastaamisesta: Guidance on the compilation of balance of payments statistics in the context of the COVID-19 crisis – Eurostat, Directorate C Unit C5 – Integrated global accounts and Balance of Payments – European Central Bank, Directorate General Statistics Division – External statistics and sector accounts, 1. heinäkuuta 2020.

Maksutasetta, kansainvälistä palvelukauppaa ja ulkomaisia suoria sijoituksia koskevien tietojen keruusta vastaajille aiheutuvan rasitteen osalta muutamat jäsenvaltiot arvioivat, että kyselyihin vastaamisesta aiheutuvat kustannukset ovat 1,4 miljoonaa (IT-kyselyt) – 22,8 miljoonaa (maksutaseen alakoostien täysi kattavuus) euroa. Jäsenvaltiot ilmoittivat myös, että kyselytutkimukset aiheuttivat suuremman työmäärän pienille ja keskisuurille yrityksille, joihin voi kohdistua erilaisia raportointivelvoitteita.

Viimeisimmän, 26. tammikuuta 2018 julkaistun täytäntöönpanokertomuksen jälkeen Eurostat on tukenut jäsenvaltioita makrotaloudellisten tilastojen – maksutasetilastot mukaan lukien – käsitteiden ja menetelmien täytäntöönpanossa 1,7 miljoonalla eurolla.

6. MAHDOLLISIA PARANNUS- JA MUUTOSKOHTEITA

Yleisesti ottaen jäsenvaltiot korostivat kansainvälisen yhteistyön merkitystä. Eurostatin maksutaseyöryhmän roolia arvostetaan, koska se toimii foorumina jäsenmäärälle keskustelulle sekä kokemusten ja hyvien käytäntöjen vaihdolle asetukseen (EY) N:o 184/2005 liittyvistä kysymyksistä. Kaiken kaikkiaan saadussa palautteessa Eurostatia kannustetaan tekemään kumppaneinaan toimivien kansainvälisten organisaatioiden kanssa enemmän yhteistyötä tietojen raportointivaatimusten sekä käsitteiden ja menetelmien yhdenmukaistamiseksi eri tilastoaloilla. Jotkin jäsenvaltiot korostavat, että tarvitaan ohjeita tilastoja käsittelevien käsikirjojen ja suuntaviivojen tulkinnasta. Tämä vahvistaa niiden EKT 2010:n ja BPM6:n tulkintaa koskevien metodologisten neuvojen merkityksen, joita Eurostat on antanut yhteistyössä EKP:n kanssa.

Lisäksi jäsenvaltiot pitivät parempana, että kansainvälisissä suuntaviivoissa vastaajien sallittaisiin käyttää lähdetietoina liikekirjanpidon tietoja. Tähän liittyen Eurostat on laatinut ohjeet siitä, miten tilastollisia arvioita tulisi laatia IFRS 16:n tilinpäätösstandardien mukaisesti. Ohjeilla pyritään varmistamaan, että arviot ovat EKT 2010:n ja BPM6:n mukaisia. Jäsenvaltiot peräänkuuluttavat tilastollisten käsitteiden yksinkertaistamista, mikä vähentäisi kustannuksia ja hallinnollista rasitetta. BPM6:n päivittämisprosessin aikana Eurostat tiedottaa jäsenvaltioille säännöllisesti kaikista asiaankuuluvista muutoksista ja kannustaa niitä osallistumaan globaaleihin kuulemisiin.

Lisäksi jäsenvaltiot kannattavat sellaisiin yksiköihin liittyvien tietojen edistämistä ja jakamista, jotka kehittävätkin uutta liiketoimintaa useissa maissa. Kryptovarojen, finanssitekniikayritysten, verkossa toimivien pörssivälittäjien tai majoituksen verkkovarauspalvelujen parissa tehtävä työ puolestaan poistaisi mahdolliset tiedoissa olevat puutteet.

Useat jäsenvaltiot korostivat mikro- ja makrotietojen laajemman käytön ja vaihdon merkitystä kansallisella ja kansainvälisellä tasolla. Tuleva säädös, joka mahdollistaa sen, että jäsenvaltiot voivat jakaa tietoja kolmansien maiden kanssa, nähdään tässä suhteessa hyödyllisenä. Esimerkiksi suorien ulkomaisten investointien kokoamiseen tarvittavat tiedot kuuluvat tällä hetkellä tilastotietojen keruuta koskevien kansallisten kehysten piiriin. Nämä kehykset ovat muodoltaan erilaisia riippuen kansallisesta lähestymistavasta. Ulkomaisten suorien sijoitusten katsotaan kelpaavan laajamittaiseen tiedonjakojärjestelmään ja monikansallisia yrityksiä koskevaan keskitettyyn raportointijärjestelmään. Olisi arvioitava, muodostaisiko pankkialan yhdenmukainen raportointikehys (IReF) standardoidun ratkaisun euroalueen maiden raportointijärjestelmää varten.

Jotkin jäsenvaltiot katsovat, että olisi syytä tutkia mahdollisuutta hyödyntää paremmin hallinnollisia tietoja Euroopan tasolla. Eurostat on esimerkiksi keskustellut maksutaseyöryhmän kanssa palvelusektorin mahdollisuudesta käyttää ALV-tietojen

vaihtojärjestelmän (VIES) tietoja EU:n sisäisten kokonaispalvelujen mukauttamiseen sekä mahdollisuudesta soveltaa arvonlisäveron erityisjärjestelmän / keskitetyn asiointipisteen tietoja palvelusektoriluokkiin maksutasetta varten.

Nykyisten tietovaatimusten osalta jäsenvaltiot kannattavat sitä, että nykyiset velvoitteet säilytetään ja asetuksen (EY) N:o 184/2005 muuttamista vältetään lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä. Nykyistä kuukausittaisten tietojen keruuta pidettiin raskaana, minkä vuoksi ehdotettiin tietojen yksityiskohtaisuuden vähentämistä. Koska yksityiskohtaisemman erittelyn käyttöönotto merkitsisi vastaavasti paljon suurempia kustannuksia, ehdotettiin myös, että se jätetään tässä vaiheessa pois. Yksityiskohtaisempi erittely voisi tarkoittaa myös sitä, että pienemmät jäsenvaltiot luokittelevat useammat tiedot salassa pidettäviksi.

Jotkin jäsenvaltiot pitivät parempana, että kaikki tiedot toimitettaisiin kerralla kustannusten vähentämiseksi. Näin ollen Eurostat vastaanottaa tietoja jäsenvaltioilta ja välittää ne kumppaneinaan toimiville kansainvälisille organisaatioille.

7. PÄATELMÄT

Asetus (EY) N:o 184/2005 on auttanut yhdenmukaistamaan maksutasetta, ulkomaista varallisuusasemaa, kansainvälistä palvelukauppaa ja ulkomaisia suorita sijoituksia koskevia tilastoja edelleen kaikkialla EU:ssa, parantamaan tietojen ajantasaisuutta ja antamaan käyttäjille yksityiskohtaisempia tietoja.

Jäsenvaltiot korostivat, että kuukausittaista tiedonkeruuta pidetään raskaana ja että uusien muuttujien käyttöönotto aiheuttaisi suurempia kustannuksia tilastojen laatijoille ja tietojen antajille. Niin ikään oltiin huolissaan siitä, että kuukausittaisen maksutaseen laatu ei paranisi. Jäsenvaltioiden parhaana pitämä lähestymistapa olisi olla muuttamatta asetusta (EY) N:o 184/2005 lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä.

Jäsenvaltioiden, Eurostatin ja kumppaneina toimivien kansainvälisten organisaatioiden välisen yhteistyön merkityksen osalta tulokset ovat kaikissa jäsenvaltioissa yleisesti ottaen melko yhdenmukaisia. Erityisesti Eurostatin maksutaseyöryhmä tarjoaa foorumin, jossa voidaan edistää jäsenvaltioiden kanssa näyttöön perustuvaa päätöksentekoa ja makrotaloudellista kehitystä tarjoamalla luotettavia tietoja maksutaseesta, kansainvälisestä palvelukaupasta ja suorista ulkomaisista sijoituksista.